

Kansankielen ilmauksia ihmisten luonteenominaisuuksista ja käyttäytymisestä

Sananjalan 1. niteessä esitin esimerkkejä siitä, kuinka kansankielessä luonnehditaan ihmisten ulkomuotoa ja fyysisiä ominaisuuksia. Vaikka nojauduin siinä yhden ainoan keräyksen tuloksiin, tuli aineistosta sittenkin vain vähäinen osa käytetyksi, ja toiseen kertaan jätin kokonaan niiden ilmauksien käsittelemisen, jotka koskevat ihmisten luonteenominaisuuksia ja käyttäytymistä. Tätäkin sana-aineistoa on mainituissa lähetyksissä niin runsaasti, että kun kysymyksessä ei ole kielitieteellinen kirjoitus, vaan hajahuomioiden poimiminen psykologis-sosiologisesta aspektista katsottuna, saatan esimerkit ottaa lähinnä kansankielen vanhasta ja vakiintuneesta aineksesta ja jättää melkein kokonaan syrjään sellaisen sekalaisen aineksen kuin ruotsinvoittoiset sanat, kr-, tr-, pr- yms. alkuiset sanamuodot sekä sellaiset väkevät haukkumanimet, jotka useimmiten ovat yhdyssanoja.¹

Ujo ja hiljainen

Hiljaisista ja arkaluontoisista ihmisistä on kansanmurteissa runsaasti ominaisnimityksiä. Käytökseltään ujo ihminen on *vaitonainen* (Mouhijärvi, yleisempikin), *untelo* (Luopioinen), *uipelo* (Parikkala), *ujoonsa kuoleva* (Merikarvia) ja *ujoonen* (Laihia). *Ynnäke* on niin-

¹ Esimerkkinä tämänlaisen sana-aineiston runsaasta käytöstä kansankielessä mainittakoon, että Vihtori Grönroosin kokoelma Nakkilasta sisältää n. 750 ihmistä luonnehtivaa sanaa, minkä lisäksi hänen kertovissa kuvauksissaan niitä on satoja.

ikään ujo ihminen, jolta "koko homma menee jopeloks, kun ei oo suuta sannoo". *Kyhniäisellä* tarkoitetaan mietiskelevää ja oman-tunnontarkkaa ihmistä (Rautavaara). Merikarvialla käytetään alakuloisesta henkilöstä sananpartta: "Nöör ja väär, niinko Laustin puntar". *Pölkyri* on arkaluontoinen ihminen, joka varsinkin pelkää pimeässä (Pelkosenniemi).

Juahee tarkoittaa harvasanaista henkilöä, jonka käyttäytyminen yleensäkin on jäykkää, *untelo* taas ihmistä, joka ei kehtaisi asiaansa toimittaa, ja *umpiturjaksi* sanotaan itseensä sulkeutunutta (Luopioinen). Vähäpuheisella on nimitys *vaitoonen* tai *ujoonen* (Laihia) taikka *vaiivikkane* (Lappi T.l.). *Upatto* on kokonaan tuppisuu; "siinä se on toas tuppisuu ja upatto, ei puhu eikä pukahda" (Karstula). *Joro*, *jurilas*, *junttura* ihminen on luonteeltaan jäykkä, harvasanainen, jopa itsekäs (Karstula). *Ykstotinen* ja *ykoikonen* ovat tässä merkityksessä laajalle levinneitä sanoja.

Puhelias ja juoruava

Puhelias ihminen on saanut määreekseen *vahlo* (suupaltti, Nakkila), *hölö* tai *hölä* (Mouhijärvi), *holo* tai *horo*; on sil nyk köykäne leuka", sanottiin holosta (Kaarina). *Holotes* puhuu puita heiniä, *höhly* tyhjänpäiväistä, mutta on silti suosittu iloisessa seurassa (Laihia). Puhelias ihminen, kun hän lisäksi on hyväntuulinen, on *lakattaja* ja *leprakka* (Vuoksenniska). *Ropirohko* on Merikarvialla suulas ihminen ja *remo* sellainen suurisuinen, joka puhuu rivouksia (Mouhijärvi). *Kielikello*, *leveäsuu* ja *lipiäkielinen* ovat yleisiä juoruajien määritelmiä. "Levjäsuu on ihminen, jonka suu on piän ja kaunis niinku linnunpeja, ain korvis saakka auki" (Kaarina). Juoruajaa sanotaan paikoin myös *kiälivälläriksi* (Luopioinen), *kiälakkariksi* (Vehmaa) tai *kiälilaakkariksi* (Laihia). Kun joku tuppautuu liiaksi toisten asioihin, sanotaan hänen olevan *nokillansa* (Mouhijärvi). Puheliaalla miehellä, jota pidetään tyhmähkönä, on monta määritelmää: *jölö*, *höllö*, *hömppä* ja *pökelö* (Karstula). — Ihmisiä nimitellään myös puheäänen ja puhevian mukaan. *Honiseva*, *honistaja*, *holiseva* puhuu nensänsä (Mouhijärvi), *hono*, *honottaja*, *änkkä* puhuu honisevasti (Kivijärvi), *soposuu* epäselvästi (Kaarina).

Velitto ja laiska

Ihmistä, jonka liikehtiminen on hidasta ja velttoja ja joka toimissaan on laiska ja nahjus, kuvataan sanoilla *aikava*, *hituri* ja *lerppu* (yleisiä Länsi-Suomessa). Kaarinassa tarkoitetaan *tuhnulla* hidaslukkeista ihmistä. *Vahkottaja* on niinkään hidas ja saamaton, kun taas *kohkaja* kyllä hääräilee, muttei häneltä tule valmista (Vehmaa). *Tuhikki* on hidas toimissaan, *lutriikki* ja *lutrakka* yleensä laiska (Vuoksenniska) ja *kytys* hidas (Parikkala). Merikarviolla merkitsevät *jutaani* ja *jutikka* vanhassa kansankielessä hidaseleistä ihmistä. *Hivutuunen* (Laihia), *hiturainen* ja *vaisu* (Puolanka) tarkoittavat niinkään hidasta ja saamatonta ihmistä. *Losa* on laiskan-sitkeä ja haluton mihinkään toimintaan; ”*kouvale* vaan istuu kou-vottaa” (Pelkosenniemi). Hidas ja saamaton ihminen, jolta ”ei tule ruokaakaan ajallansa”, on Laihialla saanut nimekseen *hinkkooskivi*. Nakkilassa on saamatonta ihmistä sanottu *umpikuljumiksi*.

Laiskaa ihmistä on luonnehdittu sanonnoilla ”aika *lautia* kun se vaan makkaa”, sekä ”ei se *jurtaani* mee eres puita tekkeen” (Vampula). Ihmistä, joka mielellään kuljeskelee kylällä ja vetelehtii, sanotaan yleisesti *kylänluudaksi*, Laihialla myös *pitkäksi penkiksi*. Kankeita, laiskansitkeitä, enimmäkseen nuoria miehiä ja poikia on luonnehdittu sanoilla *jutikka*, *jutkale*, *vonkale* ja *lorvi* (Karstula). *Rontti* on niinkään laiska mies, koskapa pyrkii elämään toisten ansioilla (Nakkila). Pelkosenniemellä sanottiin *kunnansonniksi* miestä, joka ”laiskana makasi kiukaalla pitkä paita päällä”, mutta silti pyysi kunnalta elatusapua.

Huolimaton ja tuhlaileva

Laiskuuteen liittyi huolimattomuus ja tuhlailevuus. *Velappäräne* tarkoittaa huolimattonta (Kaarina, Hämeessä yleinen *veläperänen*). *Sutikka* on nainen, joka ei paljon piittaa puhtaudesta (Mouhijärvi). *Sohlo* on yleensä siivoton (Nakkila), samoin *juntti* (Sysmä). Huolimattonta, epäsiistiä ihmistä kuvaa myös sananparsa: ”Ottalla orjan täi, lakipäällä laiskan” (Viljakkala). *Tohlokorva* ei ota varteen, mitä sanotaan, vaikka kuuleekin (Laihia). Tuhlailevaa ihmistä on kansankielessä yleisesti luonnehdittu sanalla *huminahauta*. *Hollas-*

taja merkitsee tuhlaria (Laihia) ja *halppari* henkilöä, joka "rahansa hulppaa" (Pelkosenniemi).

Laiskuuttakin siedetään paremmin kuin saamattomuutta: "Laiska saa olla, muttei saamaton" (Luopioinen). Osaamattomalla ja taitamattomalla onkin monia nimityksiä: *nokelo* (Mouhijärvi), *noikki-peukku* ja *poropeukalo* (Laihia), *kämmenpeukalo* (Luopioinen) ja *hupa* (Vuoksenniska).

Ahne ja kiskuri

Ahne henkilö, joka koettaa anastaa lähimmäistensä omaisuutta, on *kormu* ja *roitto* (Karstula). *Ahvakka* on rahan kokooja (Pelkosenniemi) ja *kotokätinen* sellainen henkilö, joka kokoaa toisten tavaraa kotiinsa (Kaarina). *Maraksi* sanotaan henkilöä, joka yhtenäen ahdistaa pyynnöillään toisia, ja *änkiotto* on kiskuri (Nakkila).

Tyytymätön ja ylpeä

Suvaitsematonta ja tyytymätöntä ihmistä luonnehditaan kansankielessä nimityksellä *yres* (Laihia). Puolangalla *yre* ja *ymikkä* merkitsevät itseensä sulkeutunutta luonnetta. *Päkittäjä* on vastaan inttäjä (Vuoksenniska) ja *viropää* on yltiöpäinen (Nakkila). Ivallinen ja pilkallinen ihminen on saanut ominaisnimekseen *hirvikuono* (Kaarina) tai *hirviammas* (Lappi T.l.). Oikukas ihminen on *tikukas* (Vuoksenniska). *Toro* on ynseä, käytökseltään epämiellyttävä, "on aina päittäin", ts. haluaa joka asiassa sanoa mielipiteensä (Mouhijärvi). *Torojoll* ei ymmärrä leikkiä (Marttila) ja *karsottaja* on kyräilijä (Vehmaa).

Ylpeästä, kerskailevasta ja itserakkaasta ihmisestä on käytetty monenmoisia nimityksiä. *Leiväkäs* on mahtava luonteeltaan ja ololtaan (Nakkila). *Kekkapää* "näkee vaan tapulin ja taivaan", kun niin on pää kallellaan taaksepäin (Karstula). Kerskailevan ihmisen yleinen nimitys kansankielessä on *leuhka*, myös *törtevä* (Marttila), *kenakka* (Vuoksenniska); "tykkää rokistansa" sanottiin sellaisesta ihmisestä Mouhijärvellä. Puolangalla puhutaan *ylävästä* ihmisestä ja Pelkosenniemellä *korkiatuntoisesta*.

Lippo on viekas (Sysmä) sekä *velkki* epäluotettava ja valehteleva ihminen (Vuoksenniska). *Napon nuolija* on aina samaa mieltä kunkin keskustelukumppanin kanssa (Laihia). *Miuru* on laskelmoiva (Nakkila). — Oudosti pukeutunutta henkilöä on Nakkilassa haukuttu *hampppumaan pelläätykseksi*. *Kilti* on koreilunhaluinen (Laihia). Ihminen, joka on olevinaan hieno, on *törröleis* (Kaarina). ”Taito miähes maksaa, muttei tyhjä taateus” (Laihia).

Häijy ja kiivas

Häijyllä, itsepäisellä, tylyllä ja pahansuovalla ihmisellä on monta ominaisuudennimeä, esim. *tauskiainen*, *riipiö*, *pääkkö* (periksi antamaton, kaikki Mouhijärveltä), *väätyrä* (itsepäinen, Laihia), *komo* (kylmä, piittaamaton) ja *juuti* (häijynilkinen, molemmat Nakkilasta), *jäly*, *jäyhä*, *kalsea* (tyly) sekä *kaitto* (yläsyryäinen, kaikki Karstulasta). Kiivasta ja helposti suuttuvaa ihmistä on luonnehdittu nimityksin *ätö* (yleinen), *närjä* (äreä, Marttila), *näsänokka* (Lappi T.I.), *hotales* (Laihia), *sypiä* (Sysmä), *töksäkkä* ja *kirtsakka* (tiuskahteleva, Vuoksenniska), *toukelo* (Rautavaara). *Närä* on kärsimätön (Nakkila).

Kiivas ja pikavihainen ihminen on *tulikiukkuinen* (Lappi T.I.), *tulisukka* (Karstula ja Puolanka), *tulihattu* (Pelkosenniemi) ja *tulikko* (Karstula). Tuikeasta henkilöstä, jolla on vihainen katse, saatetaan sanoa: ”Se on kovasti *muikkia* ja *kopottunnu* näkönen kampraat” (Lappi T.I.). Karstulassa on yksityiskohtaisesti selitetty, että *kirppa* tai *tokiottonen* on sellainen kiivasluontoinen ihminen, ”jolle on ominaista eloisan tiukat kasvojen ilmeet ja päättävä ryhti”. Tässä ilmenee jo kiivasluontoisen ihmisen hyväkin puoli, nim. päättäväisyys. Kivijärvellä *tokiottonen* merkitseekin henkilöä, joka suorittaa tehtävänsä ahkerasti ja reippaasti; sen synonyymejä ovat siellä *tomera*, *toprikka*, *topsakka*, *topakka* ja *terävä*.

Äänekäs, puolensa pitävä ihminen on *rohossi* (Pelkosenniemi) ja *torhakka* (Sysmä). Huutavaa ja komentelevaa miestä sanotaan Laihialla *holostrompariksi*. Voimakasta, rajua ja riuskaa luonnehditaan nimityksillä *ramu* ja *rontikas* (Lappi T.I.). *Raanea* on karski luontoinen mies (Karstula) ja *maarruaju* yleensä kelvoton (Nakkila). Ilkivaltaista ihmistä, joka samalla on suurikokoinen, on Nakkilassa sanottu *kalevaksi*.

Kitsas ja saita

Tuhlaavan vastakohta on säästäväinen, *tyyskä* (Marttila, yleinen) ja *nuuka* (yleinen). Vehmaalla sellaista ihmistä sanotaan *visukintuksi*; muualla (esim. Pelkosenniellä) *visu*(kinttu) merkitsee saittaa, samaa ominaisuutta kuin kansankielessä yleiset sanat *kinu* ja *kitupiikki*. Henkilö, joka huolellisesti hoitaa esim. vaatteensa ja työkalunsa, on *naasti* (Vuoksenniska).

Ihminen, jolla on heikot luonnonlahjat

Ihmisiä, joilla on heikot luonnonlahjat, luonnehditaan kansankielessä monin nimityksin. *Hönttä* on tyhmä (Parikkala); *taulapää*, *kaistapää* (yleisiä), *hossana*, *höppä* ja *pöykiö* merkitsevät ihmistä, joiden on vaikea tajuta asioita (Karstula). Ihminen, joka innostuu liikaa, on *hössäkkä* (yleinen) tai *hösäkäs* (Vuoksenniska). Yleisiä tyhmän ihmisen nimityksiä ovat länsi-Suomessa *kollo*, *tolvana* ja *tollo*. *Kooho* on hassahtava (Vehmaa). Hidasjärgistä ihmistä on luonnehdittu sanoilla *tölö*, *törö* (Marttila), *älläskuutti*, *mölo*, *älävänä*, *tölläkkö*, *torrake*, *toljake* ja *ällitön* (Karstula). Ihmisestä, joka eroaa järkensä puolesta muista ja on idioottimainen, sanotaan, että hän on vähän *laatusesa* (Puolanka).

Sopeutuva ja ystävällinen

Sopeutuvasta ja ystävällisluontoisesta ihmisestä pidetään päätellen häntä luonnehtivien sanojen runsaudesta. Hän on *luanikas* (Marttila, yleinen), *laadullinen* (Laihia, yleinen muuallakin), *aartikas* (höyli, sulavasti käyttäytyvä, Karstula), *suteva* ja *kertaallinen* ("kohtalaisen sopiva johonkin tehtävään", Mouhijärvi). Sopeutuva henkilö on *hetas*, nimittäin ystävällinen ja auttavainen (Vuoksenniska, Parikkala); sopuisa henkilö on *laavukas* ja hyväntuulista sanotaan *leprakaksi* (Vuoksenniska). Hyväntahtoinen ihminen, "jonka kanssa asiat eivät mene kampaan", on *laavun mies*, ja virkeä ihminen, joka saa asiat pian selvitettyksi, on *kiehkä* (Puolanka). *Hüitra*

on älykäs ihminen (Vuoksenniska). Suoraluontoista ihmistä kuvataan vertauksella: ”Puu on suoraluontoista, menee hyvin halki, siitä tulee *kellekset*” (Rautavaara). *Suteva* on ihailtu, vaikkei sellainen ihminen kaikkia miellytä (Laihia). Jos henkilö on liiaksi perään antava, häntä sanotaan *löllöksi* (Sysmä) tai *lottanaksi* (”pehmeä nainen”, Pelkosenniemi).

Nöyrää, teeskentelemätöntä ja siivollista ihmistä sanotaan *paasiksi*; hän on *justi* ja puhdas, justin luontoinen (tekee työnsä hyvin), *alhaanen* ja *alkkihan aloonen* (Laihia). Nuorten piti vaite-
liaana kuunnella vanhempien puhetta, ”olla siipiänsä myären” (Mouhijärvi).

Sulavaliikkeinen

Sulavaliikkeistä ihmistä, ”jolla on jommoinkin käyttäytymistaito”, luonnehditaan sanoilla *retveä*, *veimakka* ja *railakka* (Kars-tula, viimeksi mainittu muuallakin yleinen). *Inkka* ihminen on eloisa (Merikarvia), *raiku* on reipas (Nakkila), *kuhero* ja *piparo* vilkasluontoinen (Lappi T.I.), *keikku* eloisa, jopa liehakoiva (Mouhi-järvi) ja *liukoo* on vikkeliä (Laihia).

Rellevä, joka on melko yleinen kansanmurteissa, merkitsee tavallisesti pöyhkeilevää, ylvästelevää ihmistä, mutta Karstulassa sen sanotaan tarkoittavan vilkasta, lystikästä ja veikeätä olentoa. *Sie-makka* on veikeän miellyttävä nainen, *velohka* yleensä veitikkamainen ihminen (Vuoksenniska). *Suka* on vitsikäs (Nakkila) ja *laussi* hyväluontoinen (Vehmaa). *Suuriskelmi* ja sen murteelliset muun-nokset ovat yleisesti tuttuja nimityksiä hauskanpuhujista ja veija-reista.

Kätevä ja joutuisa

Sanoja, joilla kuvataan kehuvassa mielessä ihmisten toiminta-
kykyä ja suhdetta työntekoon, on runsaasti. *Kärevä* merkitsee Nak-kilassa kätevää ja *upera* ahkeraa henkilöä. *Kursevas* on joutuisa työssään, *aikosaavane* ahkera, ja *sulalta* käy työskentely taituri-maisesti (Vehmaa). *Liuhko* on yleensä joutuisa (Luopioinen). Edellä mainitulla *kärevällä* on länsi-Suomessa tarkempikin merkitys: äksy-

luontoinen henkilö, joka ottaa reippaasti töihin kiinni. Mies, joka pystyy tekemään kaikkea, on *saatollinen* (Laihia); sellainen henkilö "on edest kenkäs ja takka raodas" (Lappi T.l.). *Hankkama* merkitsee työteliästä, *vanija* ja *nassakka* huolellista, *naakela* ihmistä, joka on tehtävissään tarkka ja nopsa, *raamakku* työtä pelkäämätön (Vuoksenmiska). *Seura* merkitsee ahkeraa työntekijää, joskaan tämän toiminnasta ei tule paljon näkyvää (Pelkosenniemi).²

*

Adjektiivien ja substantiivien lisäksi luonnehditaan ihmisten käyttäytymistä verbein. Niinpä sanotaan, että sopeutuva henkilö *liukoo*, selviää tilanteista (Laihia), epäroivä *sunkailee*, hidas *aikaailee*, kopea *rementelee*, suunsoittaja *ammottellee* ja levoton *vähtää* (Nakkila).

*

Edellisessä kirjoituksessani esitin ihmisen fyysisestä rakenteesta ja liikunnosta käytettyjä kansankielen sanoja. Kun nyt olen kuvailut myös ihmisen henkistä olemusta ja käyttäytymistä osoittavia nimityksiä, olisi kiintoisaa tarkastella, miten ne sopivat psykologiassa esitettyihin ihmisen luonnetyyppeihin. Ensinnäkin panee merkille, että kansankielen sanavaroissa selvästi kuvataan niitä kahta asennoitumistyyppiä, joista psykologi C. G. Jung käyttää nimityksiä ekstrovertti ja introvertti; edelliset, ulospäin kääntyneet luonteet ovat avoimia, välittömiä, hyvántahtoisia, seuraa etsiviä ja sopeutuvia; jälkimmäiset, sisäänpäin kääntyneet taas ovat umpimielisiä, syrjään vetäytyviä. Esitetyistä luonnehtimissanoista voi luokitella myös sellaiset vastakohtaparit kuin mielihyvä—mielipaha, voimakkuus—heikkous sekä nopeus—hitaus, joihin Höffding perustaa tytopologiansa. Kretschmerin määrittelemät ruumiinrakennetyypit: pyknikko, atleetti ja leptosomi nousevat tunnettavina esiin suomalaisesta aineksesta, samoin kuin luonteenlaatua eli temperamenttia kuvailevat tyypit: syklotyyppi (vilkas, seurallinen, tarmokas), skitso-

² Haukkumanimet muodostavat eri kategorian, johon ei tässä yhteydessä ole syytä puuttua. Mainittakoon vain, että huonot käsityöläiset usein saivat sellaisia haukkumanimiä kuin *ryppykraatari*, jonka tekemät takit eivät olleet istuvia, ja *pikkipytty*, kelnon suutarin yleisnimi.

tyymi (itsepäinen, herkkätuntoinen, lujatahtoinen, ivallinen jne.) ja viskoosi (hidas, sitkeä, jäykkäasenteinen).³

Käytetyssä aineistossa on suhteellisen vähän sanoja, joilla samalla kertaa luonnehdittaisiin sekä ruumiinrakennetta että temperamenttia. Ei niin muodoin voida tarkalleen päätellä, pitääkö kansanomaisen ihmistyyppittelyn suhteen paikkansa Kretschmerin typologiastaan esittämä väite, että jos rakenteelliset piirteet otetaan määritteleviksi tunnusmerkeiksi ja luonteenomaisuudet johdannaisiksi, huomataan tiettyjen luonnetyyppien olevan korrelaatiosuhteessa rakenteisiin. Mutta siltä näyttää; sen verran voidaan sanoa, kun nimenomaan tähdennetään näin olevan laita enemmistötapauksissa. Sheldonin mielestä sellaiset puhtaat tyytit, joissa yksi osatekijä olisi täysin vallitseva, ovat harvinaisia, ja tämän näyttää kansanomaisen ihmistyyppittelykin toteavan.

Kansankieli sisältää niin runsaasti yksilöiden ruumiinrakennetta, liikehtimistä, asennoitumista, käyttäytymistä, luonnetta ja luonteenlahjoja osoittavia sanoja ja sananparsia, että voidaan hyvin päätellä perinteellisen talonpoikaisyhteisön jäsenten tehneen lähimmäisistään tarkkoja ja osuvia havaintoja ja pystyneen erilaiset ihmiset tyyppittelemaan kategorioihin. "Ihmistuntemukseen" ja "ihmiskäsittelyyn", jotka käsitteet William Stern esitti v. 1900 ilmestyneessä teoksessaan, näyttää vanhan sukupolven yksilöillä olleen erityistä halua ja kykyä.

Kuten psykologi David Katz sanoo, ei käytännön psykologialle ole paljonkaan hyötyä ihmisten jakamisesta kahteen tai kolmeen tyyppiin. Nykyaikainen psykologi tarvitsee menetelmiä (testejä, mittauksia), joiden avulla hän voi mahdollisimman tarkoin ymmärtää yksityisen ihmisen persoonallisuuden.⁴ Mutta yksityiskohtaisten nimitysten antaminen erityyppisille ihmisille, mikä on ollut ominaista entisajan yhteisöissä, näyttää vieläkin tarjoavan kiinnostusta sosiaalipsykologian ja sosiologian aspektista. Tulee esim. mieleen, merkitkö nimitysten runsas käyttäminen vielä senkin jälkeen, kun ne

³ Tässä mainittujen tyyppien ulkopuolelle jäävät ne monet ominaissanat, joilla kansankielessä luonnehditaan ruumiillisesti tai henkisesti sairaita ja epänormaaleja yksilöitä.

⁴ David Katz, *Psykologian käsikirja* 187, 346—50. Kai von Fieandt, *Psykologian peruskysymyksiä* 136—147. Arvo Lehtovaara, *Johdatus ihmistuntemukseen* 22—9.

olivat lakanneet olemasta ihmisten julkisia liikanimiä, yhteisöllistä kontrollia sekä ennakkovaroitusta tai -suositusta ihmisistä, joiden kanssa voitiin joutua tekemisiin. Moninaisista ihmissuhteista ne joka tapauksessa puolestaan puhuvat. Ja vaikka luonnehtivia nimityksiä käytettiin viimeksi lähinnä sosiaalisesti alemmilla tasoilla olevista ihmisistä, kelpasivat hyväkaikuiset nimitykset kernaasti myös talojen isäntäväelle, käsityöläisille ja alemmalle virkakunnalle. Tutkimuksia olisi syytä jatkaa. Näin mm. saataisiin selville ihmisen ihanetyypit ja eettiset arvostukset vanhan talonpoikaisyhteisön keskuudessa.

ESKO AALTONEN: *Über die Ausdrücke der Volkssprache für die Charaktereigenschaften und das Gebaren der Menschen.*

Vorliegender Aufsatz schliesst sich dem an, der in Sananjalka 1 (1959) erschien. Verf. überprüft darin das Wortmaterial, womit die fi. Mundarten die Charaktereigenschaften und Veranlagungen, das Temperament, die Bewegungen und das Gebaren der Menschen bezeichnen. Als Schlussfolgerung der Betrachtungen ergibt sich für den Verf., die Mundarten enthielten so viel diesbezügliches Material, dass man daraus schliessen könne, die Mitglieder der alten bäuerlichen Gemeinschaft hätten ihre Nachbarn ganz genau beobachtet und es verstanden, die verschiedenen Menschentypen in die entsprechenden Kategorien einzugliedern. Der Wortschatz der Volkssprache liefert auch den psychologischen Typologien (Jung, Höffding, Kretschmer) ausreichenden Stoff; sich auf David Katz berufend gibt Verf. jedoch zu verstehen, dass die praktische Psychologie aus einer Einteilung der Menschen in verschiedene Typen keinen allzu grossen Nutzen zieht. Es würde sich jedoch lohnen, den in der Volkssprache vorhandenen Bestand an charakterisierenden Ausdrücken aus dem Blickwinkel der Sozialpsychologie und Soziologie zu betrachten. Weitere Untersuchungen könnten als Vorarbeiten für eine Darstellung menschlicher Idealtypen und der ethischen Bewertungen in der bäuerlichen Gemeinschaft dienen.